

Martina MUSILOVÁ, *"Gâtée par le monde."* Literární dílo kněžny Alexandry z Dietrichsteina, České Budějovice 2014, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, diplomová práce, 147 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Zatímco výzkum frankofonní šlechtické kultury v různých koutech Evropy v období romantismu má v evropské historiografii dlouhou tradici, v případě českého dějepisectví se tohoto tématu dotklo prostřednictvím dílčích analytických studií jen několik historiček a historiků (I. Cerman, M. Lenderová, R. Švaříčková-Slabáková). Jestliže si Martina Musilová zvolila ve své diplomové práci právě tuto problematiku, lze výběr jejího tématu považovat za vědecky velmi závažný. K jeho zpracování přistoupila s velmi dobrou znalostí zahraniční odborné literatury (anglické, francouzské a ruské) a prostudovala základní práce vážící se přímo k tématu. Za hlavní cíl práce si autorka vytkla představit doposud badatelsky opomíjenou francouzsky psanou literární tvorbu šlechtičny ruského původu Alexandry z Dietrichsteina, rozené Šuvalovové (1775-1847). Rukopisy žánrově různorodých literárních textů (povídky, novely, romány a výchovný traktát) se nacházejí v Moravském zemském archivu v Brně, Rodinném archivu Dietrichsteinů. Stranou pozornosti neponechala ani literární tvorbu dalších současníků zmiňované šlechtičny (srov. jejich soupis na s. 113-116).

Diplomová práce je rozdělena do čtyř obsáhlých kapitol. V prvních dvou kompilačně pojatých oddílech Martina Musilová objasňuje metodologické, heuristické a koncepční uchopení práce (s. 5-17). Současně vyzdvihuje silné i slabé stránky dosavadní literatury o frankofonní šlechtické literární tvorbě v období romantismu. Neméně přínosná je pro české dějepisectví rovněž druhá kapitola (s. 18-47). V ní se autorka dotýká jednotlivých aspektů francouzských vlivů na ruskou šlechtu a vývoje frankofonie v Rusku v 18. a 19. století. V následujícím oddíle (s. 48-62) se Martina Musilová zamýšlí nad životními osudy Alexandry z Dietrichsteina, rozené Šuvalovové. Stranou pozornosti neponechává ani mládí a rodinné zázemí šlechtičny ruského původu, které zásadním způsobem ovlivnilo její zápal pro frankofonii a podnítilo její vlastní literární tvorbu. Současně se pokouší zasadit dílo urozené dámy do dobového literárního kontextu. Jádrem práce tvoří literárně-historická analýza unikátně dochované literární pozůstalosti kněžny z Dietrichsteina (s. 63-109). Autorka se ve svém výkladu neomezuje na pouhý nástin obsahové náplně jednotlivých literárních útvarů, ale hledá v nich odraz dobového myšlení a hodnotového žebříčku urozené společnosti 19. století.

Rovněž se snaží hledat zdroje, z nichž čerpala inspiraci při psaní jednotlivých literárních textů.

Je jen škoda, že se autorce nepodařilo zjistit účel literární tvorby Alexandry z Dietrichsteina, případně dohledat okruh adresátů, jimž byla díla určena. Ostatně, to ani nebylo cílem předkládané práce a vyžádalo by si to další, časově velmi náročný výzkum. Martina Musilová však odmítá tezi Jurije M. Lotmana, že urozené osoby tvořily jen pro vlastní potřebu, bez snahy vytvořit nějaké umělecké dílo (s. 64). Může být. Pak by ovšem měla své tvrzení nějakým způsobem pramenně doložit a ne pouze spekulovat o tom, že pečlivé opravy textů, jejich několikery přepis či doplňky a poznámky musí nutně vypovídat o nějakém čtenářském okruhu (přátelé, známí). Nemůže to vypovídat o něčem jiném, například o povahových vlastnostech šlechtičny (pečlivost, snaha neustále se zdokonalovat a co nejvíce se přiblížit svým literárním vzorům, ...)? Odpověď na podobné otázky však nelze hledat v literárních pramenech, s nimiž diplomantka převážně pracovala, ale spíše v osobní korespondenci Alexandry z Dietrichsteina a jejích známých, případně v dalších historických pramenech. V tomto případě však jde o desiderát a možný námět na jinou kvalifikační práci.

Diplomová práce Martiny Musilové ukazuje jednu z možných cest, jak proniknout do myšlenkového světa urozených jedinců druhé poloviny 18. a první půle 19. století. Současně naznačuje jeden z mnoha směrů, jímž by se v budoucnu mohl ubírat výzkum genderových aspektů zmiňovaného období. Až na pár drobných prohřešků v rozsáhlém a analyticky pojatém vědeckém aparátu napsala Martina Musilová svou diplomovou práci svěžím jazykem, který se vyznačuje přesnou větnou skladbou, jasnou výpovědí a shoduje se s pravopisnou normou současného českého jazyka. Přesto se mi zdá, že nevěnovala dostatečnou pozornost závěrečné grafické redakci textu, neboť se v něm vyskytují - a to téměř na každé stránce - vždy dvě slova spojená dohromady, ačkoliv by mezi nimi měla být mezera. Tato drobná výtka však nijak neubírá na kvalitě předloženého pojednání. Proto diplomovou práci Martiny Musilové doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

České Budějovice 28. 8. 2014

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.